

CRNA GORA
AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

Agencija za civilno vazduhoplovstvo
April 2014

Zakoni i regulativa koja se odnosi na letenje paraglajderom

1. Zakon o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“ broj 30/12);
2. Pravilnik o letenju vazduhoplova („Službeni list SFRJ“ broj 10/79, 4/83, „Službeni list SRJ“ broj 40/95);
3. Pravilnik o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera („Službeni list CG“ broj 22/13 i 27/13);
4. Pravilnik o uslovima i načinu obavljanja vanaerodromskog polijetanja i slijetnja vazduhoplova („Službeni list CG“ broj 62/12);
5. Pravilnik o klasama crnogorskog vazdušnog prostora i uslovima za njihovo korišćenje („Službeni list CG“ broj 60/11);
6. Pravilnik o posadi vazduhoplova („Službeni list CG“ broj 08/13);
7. Pravilnik o ispitivanju ugrožavanja bezbjednosti vazduhoplova („Službeni list SFRJ“ broj 70/87);
8. Pravilnik o načinu obavješćavanja, ispitivanja, analiziranja i postupanja sa podacima o ugrožavanju sigurnosti, nesrećama i ozbiljnim nezgodama vazduhoplova* („Službeni list CG“ broj 14/13);
9. Pravilnik o mjestu i načinu nanošenja oznaka državne pripadnosti i registarskih oznaka na vazduhoplovima („Službeni list CG“ broj 57/12);
10. Pravilnik o korišćenju letišta („Službeni list SFRJ“ broj 11/79);
11. Odluka o bližim uslovima za sticanje i upis ovlašćenja za obavljanje radio telefonske komunikacije i posebnog jezičkog ovlašćenja (Direktor Agencije broj 01/2-239/1-11 od 23.02.2011. godine);
12. Obaveza opremljenosti vazduhoplova transponderom i ELT (Safety Order No 2012/004);
13. Uputstvo o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za upotrebu sletišta

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Zakon o vazdušnom saobraćaju objavljen je u „Službenom listu Crne Gore“ broj 30/12 od 04.06.2012. godine i stupio je na snagu 16.06.2012. godine.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

3

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Značenje izraza Član 4

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- ...
- 23) **komercijalni vazdušni saobraćaj** je linijski prevoz, povremeni prevoz i pružanje usluga iz vazduha uz novčanu ili drugu vrstu naknade;
- ...
- 70) **sportski vazduhoplov** je vazduhoplov sa posadom teži od vazduha, sa ili bez motora (ultra laki avion, paraglajder, zmaj i sl.);
- ...
- 82) **vazduhoplov** je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije vazduha, osim reakcije vazduha u odnosu na zemljinu površinu;
- ...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

4

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Vazdušni saobraćaj

Član 2

(1) Vazdušni saobraćaj, u smislu ovog zakona, je letenje vazduhoplova i kretanje vazduhoplova po operativnim površinama.

...

Područje primjene

Član 3

Ovaj zakon primjenjuje se na:

- 1) civilni vazdušni saobraćaj koji se obavlja na teritoriji Crne Gore i crnogorskom vazdušnom prostoru, kao i na vazduhoplove registrovane u Registru civilnih vazduhoplova Crne Gore (u daljem tekstu: Registar) koji se nalaze izvan teritorije i crnogorskog vazdušnog prostora ukoliko propisima države na čijoj se teritoriji vazduhoplov nalazi nije drukčije određeno;
- 2) strane vazduhoplove koji koriste crnogorski vazdušni prostor, u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima;

...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

5

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Vazduhoplovi i pravila letenja

Član 14

(1) U vazdušnom saobraćaju vazduhoplovi se upotrebljavaju u skladu sa tipom, kategorijom i namjenom vazduhoplova.

(2) Način, pravila i postupci letenja vazduhoplova i operativne usluge u vazdušnom saobraćaju utvrđuju se aktom Agencije i objavljuju na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju.

...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

6

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Upotreba zmaja i paraglajdera

Član 3

- (1) Zmaj, odnosno paraglajder, upotrebljava se isključivo u skladu sa njegovom namjenom i uputstvom proizvođača zmaja, odnosno paraglajdera.
- (2) Zmaj, odnosno paraglajder, može biti namijenjen za:
- 1) rekreativno letenje;
  - 2) takmicenje;
  - 3) stručno osposobljavanje pilota zmaja odnosno paraglajdera.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

7

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Letenje zmajem i paraglajderom

Član 12

- (1) Zmajem i paraglajderom može se letjeti u:
- 1) vizuelnim meteorološkim uslovima (VMC) koji omogućavaju sigurno letenje zmajevima, odnosno paraglajderama tokom dana, u vremenskom periodu od pola sata prije izlaska sunca do pola sata nakon zalaska sunca,
  - 2) kontrolisanom vazдушnom prostoru, uz saglasnost pružaoca usluga u vazдушnom saobraćaju i obaveznu radio komunikaciju sa nadležnom kontrolom letenja,
  - 3) kontrolisanom vazдушnom prostoru u zoni aerodroma, uz prethodno odobrenje operatora aerodroma i saglasnost pružaoca usluga u vazдушnom saobraćaju i obaveznu radio komunikaciju sa nadležnom kontrolom letenja.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

8

Izvod iz Pravilnika o letenju

V. PRAVILA LETENJA PRI SPOLJNOJ VIDLJIVOSTI (VFR)
1. Zajedničke odredbe
Član 111.
Vizuelno letenje može se vršiti danju i noću ako posada vazduhoplova za sve vreme leta vidi zemlju i orijentire na zemlji. ...

Izvod iz Pravilnika o letenju

Član 116.
Uslovi meteorološke vidljivosti (VMC) pri kojima se vrši vizuelno letenje su isti za dnevno i noćno letenje i oni su dati u sledećoj tabeli:
USLOVI METEOROLOŠKE VIDLJIVOSTI (VMC)

A. Za let van sloja slobodnog letenja

Minimalna visina	Vidljivost u letu	Odstojanje od oblaka
Minimalna visina nadvišavanja terena 300 m (1000 stopa)	Najmanje 8 km	Najmanje: - horizontalno 1,5 km i - vertikalno 300 m

Izvod iz Pravilnika o letenju

Član 116.
Uslovi meteorološke vidljivosti (VMC) pri kojima se vrši vizuelno letenje su isti za dnevno i noćno letenje i oni su dati u sledećoj tabeli:

USLOVI METEOROLOŠKE VIDLJIVOSTI (VMC)

B. Za let u sloju slobodnog letenja		
Minimalna visina	Vidljivost u letu	Odstojanje od oblaka
Minimalna visina nadvišavanja terena 300 m (1000 stopa) iznad naselja i većeg skupa lica I 150 m (500 stopa) u svim ostalim slučajevima	Najmanje 1,5 km	Najmanje: - horizontalno bez oblaka - vertikalno sa vidljivošću zemlje

Izvod iz Pravilnika o letenju

Član 116.
Uslovi meteorološke vidljivosti (VMC) pri kojima se vrši vizuelno letenje su isti za dnevno i noćno letenje i oni su dati u sledećoj tabeli:
.....
Izuzetno od stava 1. ovog člana, letenje helikoptera može se vršiti i pri manjoj vidljivosti ali ne pri vidljivosti manjoj od 800 metara, ako se manevriše pri brzinama koje omogućavaju blagovremeno uočavanje drugih vazduhoplova ili prepreka.

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera
Član 4

....
(4) Pilot zmaja, odnosno paraglajdera, rukuje zmajem, odnosno paraglajderom, na sopstvenu odgovornost i u svakom trenutku je odgovoran za korišćenje zmaja, odnosno paraglajdera kojim rukuje, kao i za sve posledice koje mogu nastati usljed upotrebe zmaja odnosno paraglajdera.
....

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera
Član 4

....
(5) Pilot zmaja, odnosno paraglajdera, preduzima sve potrebne mjere radi obezbeđenja sigurnosti tokom pripreme za uzlijetanje, leta i slijetanja.
....

Izvod iz Pravilnika o letenju

Član 55.

Voda vazduhoplova dužan je da pre poletanja izvrši određenu pripremu vazduhoplova i posade vazduhoplova, da proveri da li su vazduhoplov i posada vazduhoplova sposobni za bezbedno letenje i da u knjizi održavanja vazduhoplova svojim potpisom potvrdi ispravnost vazduhoplova, uređaja i opreme vazduhoplova.

Voda vazduhoplova ne sme pristupiti izvršenju leta pre nego što utvrdi da je za let dobijeno odobrenje, odnosno da je potvrđen plan leta.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

15

Izvod iz Pravilnika o letenju

Član 74.

Po završetku meteorološke i navigacijske pripreme leta, vođa vazduhoplova sastavlja plan leta.

Vođa vazduhoplova, odnosno član posade koga on odredi, podnosi plan leta nadležnoj aerodromskoj kontroli letenja najdocnije na 30 minuta pre poletanja.

Ako na aerodromu poletanja nije organizovana služba kontrole letenja, umesto podnošenja plana leta vrši se najpogodnijim sredstvom veze najava leta aerodromskoj kontroli letenja na najbližem aerodromu.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, plan leta se može dostaviti u toku leta, ako je let odobren od strane nadležnog organa.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

16

Izvod iz Pravilnika o letenju

Član 76.

Ako vođa vazduhoplova odustane od leta, o tome odmah obaveštava nadležnu službu kontrole letenja koja je odobrila plan tog leta.

Ako vođa vazduhoplova ne zatraži poletanje u roku od jednog časa od isteka vremena predviđenog za poletanje u odobrenom planu leta, smatraće se da je odustao od poletanja.

Ako na aerodromu na kome nije organizovana služba kontrole letenja, vazduhoplov ne poleti u roku od 30 minuta od isteka vremena predviđenog u najavi leta, vođa vazduhoplova je dužan da izvrši novu najavu leta.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

17

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera Član 4

...

(7) Instruktor letenja, prije pocetka osposobljavanja, a pilot tandem zmaja,, odnosno paraglajdera, dužan je upoznati učenika, odnosno saputnika, da ce letjeti zmajem, odnosno paraglajderom, na sopstvenu odgovornost.

...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

18

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera Član 4

...
(8) Tandem zmajem, odnosno tandem paraglajderom, u svojstvu putnika, može letjeti maloljetno lice starije od 12 godina uz pisanu saglasnost roditelja, odnosno staraoca.
...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

19

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Visine letenja Član 13

- (1) Zmajem, odnosno paraglajderom, mora se letjeti na visinama iznad minimalne sigurne visine. Minimalna sigurna visina je visina koja obezbeđuje da u slučaju slijetanja u nuždi neće doći do nepotrebnog ugrožavanja lica i stvari na zemlji ili vodi.
- (2) Zmajem odnosno paraglajderom, može se letjeti ispod visine od 150 m (500 stopa) iznad zemlje ili vode, ako je to potrebno zbog vrste letenja koje se obavlja i ako se pretpostavlja da ne postoji opasnost za lica i stvari na zemlji ili vodi.
- (3) Zmajem odnosno paraglajderom, mora se letjeti na visini većoj od 50 m (150 stopa) iznad mostova, cesta, željezničkih pruga, dalekovoda, žičara, antena i sličnih objekata i grupe ljudi.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

20

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Ograničenja

Član 14

- (1) Zmajevima, odnosno paraglajderama zabranjeno je letjeti:
- 1) iznad područja u nekontrolisanom vazдушnom prostoru klase G, koja su proglašena zabranjenim područjem,
  - 2) u nepovoljnim meteorološkim uslovima,
  - 3) u oblacima,
  - 4) na vertikalnoj udaljenosti manjoj od 150 m (500 stopa) ispod baze oblaka,
  - 5) ispod mostova i sličnih objekata, dalekovoda i antena.
- (2) Privremeno, u određenom vremenskom periodu, pod određenim uslovima može se zabraniti letenje u uslovno zabranjenim područjima o čemu se piloti obavještavaju na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

21

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera

Član 4

- ...
- 6) Pilot zmaja, odnosno paraglajdera, je dužan da svaki dio opreme koristi u skladu s namjenom i uputstvom proizvođača, na način koji obezbjeđuje sigurno letenje.
- ...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

22

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Obavezna oprema

Član 19

- (1) Tokom letenja, lice koje leti zmajem odnosno paraglajderom mora nositi odgovarajuću zaštitnu kacigu.
- (2) Zmajem ili paraglajderom se ne smije letjeti ako vazduhoplov odnosno pilot, nema odgovarajući padobran za spašavanje.
- (3) Padobran za spašavanje mora se presložiti najmanje jednom godišnje ili češće ako je to propisao proizvođač.
- (4) Preslaganje padobrana za spašavanje vrši lice ovlašćeno od proizvođača padobrana ili lice ovlašćeno za preslaganje padobrana za spašavanje od strane Agencije.
- (5) se U knjižicu padobrana upisuje se datum obavljenog preslaganje padobrana za spašavanje sa potpisom lica koja je preslaganje obavilo.
- (6) Tokom letenja na srednjim i velikim visinama, a posebno tokom preleta, pilot zmaja, odnosno paraglajdera, mora održavati dvosmjernu radio-telekomunikacijsku vezu sa nadležnom kontrolom letenja, a učenik pilot tokom praktičnog osposobljavanja sa instruktorom letenja.
- (7) Tokom letenja na srednjim i velikim visinama, a posebno tokom preleta, pilot zmaja, odnosno paraglajdera, mora upotrebljavati uređaj za mjerenje visine.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

23

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje

Član 20

- (1) Za slijetanje i polijetanje vazduhoplova upotrebljavaju se aerodromi, helidromi i letilišta.
- (2) Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje je slijetanje i polijetanje vazduhoplova izvan aerodroma, helidroma i letilišta.
- (3) Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vrši se samo na i sa površine koju odobri Agencija.
- (4) Za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje potrebno je odobrenje Agencije.
- (5) Odobrenje iz stava 4 ovog člana nije potrebno za vazduhoplove:
  - 1) čije se mjesto slijetanja zbog njihovih osobina ne može unaprijed odrediti;
  - 2) koji slijeću u slučaju nužde;
  - 3) koji pružaju hitnu pomoć;
  - 4) koji učestvuju u operacijama traganja i spašavanja;
  - 5) kod letova za posebne namjene;
  - 6) kod letova vojnih vazduhoplova u svrhu obuke i trenaže;
  - 7) koji slijeću i polijeću u drugim slučajevima u skladu sa ovim zakonom.
- (6) Za polijetanje vazduhoplova iz stava 5 tačka 2 ovog člana, kao i jedrilica potrebno je odobrenje Agencije.
- (7) Uslovi i način za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje uređuje se aktom Agencije.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

24

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Uslovi, odobrenja i evidencija

Član 10

- (1) Mjesta uzlijetanja (u daljem tekstu: uzletišta) i slijetanja (u daljem tekstu: sletišta) moraju obezbijediti sigurno uzlijetanje i slijetanje zmajevima i paraglajderama.
- (2) Uzletišta i sletišta za organizovano letenje zmaja i paraglajdera (letenje tandem zmajem, odnosno tandem paraglajderom, letenje u okviru obuke i letenje u okviru sportskih priredbi i takmičenja) se mogu koristiti kada Agencija izda odobrenje za upotrebu uzletišta i sletišta operatoru ili organizatoru.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

25

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Tereni za osposobljavanje

Član 11

- (1) Izuzetno od člana 11 ovoga pravilnika, uzlijetati i slijetati zmajevima i paraglajderama radi školovanja može se obavljati i na terenima za osposobljavanje.
- (2) Za terene za osposobljavanje u zoni slobodnog letenja (kategorija vazdušnog prostora G) gdje je visinska razlika uzletišta i sletišta manja od 150 m i gdje pilot u svakom trenutku leta nije više od 50 m iznad terena, nije potrebno odobrenje Agencije.
- (3) Uzlijetanje ili slijetanje zmajem, odnosno paraglajderom na terenima za osposobljavanje dozvoljeno je samo uz saglasnost vlasnika ili korisnika zemljišta.
- (4) Teren za osposobljavanje u kontrolisanoj zoni može se upotrebljavati samo uz posebno odobrenje Agencije, uz obavezno održavanje radio komunikacije sa nadležnom kontrolom letenja.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

26

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 4

Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova su operacije vazduhoplovom, koje uključuju slijetanja i polijetanja vazduhoplova sa površina na zemlji, moru i drugim vodenim površinama van aerodroma, helidroma i letilišta, a koje se nalaze van zona u kojima je zabranjeno vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

27

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 5

Operator vazduhoplova podnosi Agenciji za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija) zahtjev za odobravanje vanaerodromskog slijetanja i polijetanja.

...

Ukoliko operator vazduhoplova ispunjava propisane uslove, Agencija izdaje odobrenje za vršenje vanaerodromskog slijetanja i polijetanja operatoru vazduhoplova sa rokom važenja do jedne godine.

Agencija će povuci izdato odobrenje za vršenje vanaerodromskog slijetanja i polijetanja operatoru vazduhoplova koji izvršava operacije vanaerodromskog slijetanja i polijetanja vazduhoplovom:

- suprotno odredbama ovog pravilnika
- svojim postupcima ugrožava sigurnost ili nanosi štetu trećim licima,
- koristi pravo iz odobrenja za nezakonite djelatnosti,
- postupa suprotno dobrom ponašanju vazduhoplovca (airmanship),
- ne izvještava o vanrednim događajima značajnim za sigurnost,
- ne postupa u skladu sa drugim opštim ili posebnim propisima vezanim za sigurnost, zaštitu ili očuvanje životne sredine.

Agencija vodi registar (evidenciju) operatora vazduhoplova kojem je izdato odobrenje za vršenje vanaerodromskog slijetanja i polijetanja u koji se upisuju podaci o izdatim odobrenjima.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

28

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 6

Agencija, putem sistem vazduhoplovnog informisanja, objavljuje podatke o zonama u kojima je zabranjeno vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova.

Operator vazduhoplova je dužan da se, prije izvršenja operacije vazduhoplovom koja uključuje vanaerodromsko slijetanje i polijetanje, informiše o zonama u kojima je zabranjeno vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

29

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 7

Operator vazduhoplova je odgovoran za sigurnost izvršenja operacija vazduhoplovom koje uključuju vanaerodromsko slijetanje i polijetanje.

Operator vazduhoplova je dužan da pribavi saglasnost vlasnika ili korisnika površine, koja se koristi za slijetanje i polijetanje vazduhoplovom za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplovom.

Operator vazduhoplova je odgovoran za štetu nastalu korišćenjem površine koja se koristi za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplovom.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

30

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 8

...

Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje zmajem može da vrši pilot koji ima važeću dozvolu pilota zmaj.

Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje paraglajderom može da vrši pilot koji ima važeću dozvolu pilota paraglajdera.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

31

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 11

Površina za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova na zemlji i vodenim površinama (osim morske) mora biti na udaljenosti od najmanje 150 metara od lica i imovine na zemlji.

Površina za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova na morkoj površini mora biti na udaljenosti od najmanje 300 metara od obale i na udaljenosti od najmanje 150 metara od lica i imovine na vodi.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

32

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu izdavanja odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje

Član 13

Za vrijeme prilaza za slijetanje, slijetanja, polijetanja i putanje odlaska, kao i uz to vezanih manevara, minimalno rastojanje između vazduhoplova i lica i imovine mora iznositi najmanje 150 metara od vazduhoplova koji se koristi.

Izuzetno od stava 1 ovog člana Agencija može, na zahtjev operatora vazduhoplova, odobriti slijetanje i polijetanje vazduhoplova i na manjoj udaljenosti od lica i imovine, kao i zonama u kojima je zabranjeno vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vazduhoplova u slučajevima organizovanja aeromintinga, sportskih takmičenja padobranaca, paraglajdera, zmajara i drugo.

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Vazduhoplovne priredbe

Član 22

- (1) Takmičenja i/ili izložbe na kojima učestvuju vazduhoplovi (vazduhoplovne priredbe) mogu se održavati samo na osnovu odobrenja Agencije.
- (2) Takmičenja i/ili izložbe na kojima učestvuju isključivo vojni ili vojni i civilni vazduhoplovi mogu se održavati samo na osnovu odobrenja organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane i Agencije.
- (3) Uslove za održavanje takmičenja i izložbi iz stava 1 ovog člana utvrđuje Agencija.

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Nedopušteno oglašavanje i nuđenje usluga
Član 33

Komercijalni vazdušni prevoz i druge komercijalne usluge iz člana 23. ovog zakona može oglašavati i nuditi samo pravno ili fizičko lice koje je registrovano za obavljanje tih djelatnosti i koje ima operativnu licencu i/ili AOC.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

35

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Sigurna upotreba i sposobnost vazduhoplova
Član 72

...
(3) Vlasnik, odnosno operator vazduhoplova dužan je da, prije svakog leta, obezbijedi provjeru plovidbenog stanja vazduhoplova.
...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

36

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Obaveza održavanja vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti

Član 76

(1) Operator vazduhoplova dužan je da, radi ispunjavanja zahtjeva kontinuirane plovidbenosti, pregleda i provjerava vazduhoplov i vazduhoplovne komponente tokom upotrebe i održava ih u stanju koje garantuje sigurnu vazdušnu plovidbu, u skladu sa ovim zakonom.

...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

37

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti

Član 78

(1) Poslove održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti može da obavlja pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave koji ispunjava uslove u pogledu prostora, kadra i opreme.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, pojedine poslove održavanja, provjere i manje popravke na jednostavno projektovanim vazduhoplovima, koji se koriste za nekomercijalne operacije, može da obavlja lice iz člana 88 stav 3 ovog zakona koje ima dozvolu u skladu sa ovim zakonom, kao i pilot tog vazduhoplova koji je stručno osposobljen i koji ima dozvolu pilota za takav vazduhoplov.

...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

38

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Tehnički pregled
Član 7

(1) Tehnički pregled zmaja, odnosno paraglajdera, obavlja se radi utvrđivanja tehničke ispravnosti zmaja, odnosno paraglajdera, u svrhu utvrđivanja sposobnosti za sigurno letenje.

(2) Tehnički pregled zmaja, odnosno paraglajdera obavlja proizvođač, servis ovlašćen od strane proizvođača ili pravno ili fizičko lice ovlašćena od Agencije

(3) Agencija će ovlastiti pravno ili fizičko lice iz stava 2 ovog člana ako dostavi dokaz o osposobljenosti za obavljanje tehničkog pregleda zmaja, odnosno paraglajdera, izdat od strane proizvođača.

(4) Agencija sačinjava i na svojoj internet stranici objavljuje spisak pravnih ili fizičkih lica ovlašćenih za obavljanje tehničkog pregleda zmaja, odnosno paraglajdera.

(5) Tehnički pregled zmaja, odnosno paraglajdera, obavlja se u skladu standardim iz Priloga 1 ovog pravilnika.

(6) Tehnički pregled, ukoliko proizvođač nije drugačije odredio, mora se obaviti u roku od jedne godine za tandem zmaja odnosno tandem paraglajdera, ili dvije godine za solo zmaja ili solo paraglajdera, računajući od datuma proizvodnje zmaja, odnosno paraglajdera, odnosno od datuma prethodnog tehničkog pregleda.

(7) Izuzeto od stava 6 ovog člana, tehnički pregled mora da se obavi i nakon svake veće popravke ili prepravke zmaja, odnosno paraglajdera.

(8) Zmaj, odnosno paraglajder, može da se koristiti samo ako je tehničkim pregledom utvrđena ispravnost i sposobnost za sigurno letenje.

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Održavanje
Član 9

(1) Zmaj, odnosno paraglajder, kao i druge dijelove opreme za letenje, pilot mora da održava u skladu s uputstvom za održavanje, i eventualnim napomenama iz potvrde o ispravnosti nakon obavljenog tehničkog pregleda.

(2) Veće popravke ili prepravke zmaja, odnosno paraglajdera, može da obavlja samo proizvođač ili pravno ili fizičko lice ovlašćeno za obavljanje tehničkih pregleda i popravki.

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Vazduhoplovno osoblje
Član 88

- (1) Vazduhoplovno osoblje su lica koja obavljaju poslove:
- 1) letačke posade;
  - 2) održavanja i prepravke vazduhoplova;
  - 3) kontrole letenja;
  - 4) pripreme leta;
  - 5) upravljanja sportskim vazduhoplovom;
  - 6) rukovanja vazduhoplovnom stanicom na zemlji;
  - 7) upravljanja padobranom.
- (2) Lica iz stava 1 tačka 1 ovog člana su piloti: aviona, helikoptera, vazdušnih brodova, vazduhoplova na motorni pogon, jedrilica, slobodnih balona, navigatori leta i inženjeri leta.
- (3) Lica iz stava 1 tačka 2 ovog člana su tehničko osoblje (tehničari/inženjeri/mehaničari) koje obavlja poslove održavanja, popravki i prepravki vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti.
- (4) Lica iz stava 1 tačka 3 ovog člana su kontrolori letenja i studenti kontrolori letenja.
- (5) Lica iz stava 1 tačka 4 ovog člana su lica koja obavljaju poslove pripreme, otpreme i praćenja leta.
- (6) Lica iz stava 1 tačka 5 ovog člana su piloti: ultra lakih vazduhoplova, paraglajdera, zmajeva i vazduhoplovnih modela težih od 20 kg.
- (7) Lica iz stava 1 tačka 6 ovog člana su lica koja rukuju vazduhoplovnom stanicom na zemlji u cilju održavanja komunikacije sa vazduhoplovom.
- (8) Registar vazduhoplovnog osoblja vodi Agencija.
- (9) Sadržaj i način vođenja registra iz stava 8 ovog člana utvrđuje Agencija.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

41

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Uslovi za sticanje dozvola i ovlašćenja vazduhoplovnog osoblja
Član 89

- (1) Lica iz člana 88 ovog zakona moraju da imaju dozvolu za rad.
- (2) Dozvola iz stava 1 ovog člana može se izdati licu koje ima odgovarajuću stručnu spremu, radno iskustvo i koje je stručno osposobljeno za obavljanje poslova u skladu sa članom 90 ovog zakona i ispunjava zdravstvene i druge uslove.
- (3) Dozvola iz stava 1 ovog člana sadrži i ovlašćenje za vršenje pojedinih poslova.
- (4) Dozvolu iz stava 1 ovog člana izdaje, obnavlja, produžava, ukida i privremeno ukida Agencija.
- (5) Za izdavanje, obnavljanje i produžavanje dozvole i ovlašćenja iz stava 3 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Bliži uslovi u pogledu stručne spreme, radnog iskustva, stručne osposobljenosti vazduhoplovnog osoblja, način izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlašćenja vazduhoplovnom osoblju, vrijeme na koje se izdaje dozvola, vrijeme na koje važi ovlašćenje, uslove pod kojima se mijenja, ukida ili privremeno ukida dozvola, uslove pod kojima se ukida ili privremeno ukida ovlašćenje, obrazac dozvole utvrđuju se aktom Agencije.
- (7) Visinu naknade iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

42

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera
Član 4

(1) U vazдушnom prostoru Crne Gore zmajem, odnosno paraglajderom, može da upravlja lice koje ima dozvolu pilota zmaja, odnosno dozvolu pilota paraglajdera, izdatu od strane Agencije za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija).
...

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

43

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Potrebno iskustvo
Član 24

Kandidat za sticanje dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, mora imati najmanje 15 sati ukupnog naleta kao učenik pilot zmaja, odnosno paraglajdera, i najmanje 60 uspešnih polijetanja i slijetanja u okviru letova u trajanju dužem od 5 minuta.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

44

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Ostvarivanje prava iz dozvole

Član 29

- (1) Imalac dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, ima pravo da samostalno upravlja zmajem, odnosno paraglajderom.
- (2) Ostvarivanje prava iz dozvole pilota zmaja odnosno paraglajdera može biti uslovljeno rokom važenja upisanih ograničenja i ovlašćenja, kao i rokom važenja uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti.
- (3) Prava imaoца dozvole pilota zmaja odnosno paraglajdera ograničena su na letenje bez naknade u nekomercijalnim operacijama, do ispunjavanja sljedećih uslova:
  - 1) punoljetstvo,
  - 2) letačko iskustvo od najmanje 100 sati letenja i 200 uzlijetanja i slijetanja,
  - 3) provjera letačke sposobnosti od strane ovlašćenog ispitivača.
- (4) Imalac dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, sa ovlašćenjem instruktora letenja, ima pravo na naknadu za:
  - 1) osposobljavanja kandidata za sticanje dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, ili odgovarajućeg ovlašćenja,
  - 2) provjeravanje letačke sposobnosti imaoца dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdere, ili odgovarajućeg ovlašćenja.
- (5) Prava imaoца dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, ograničena je na letenje zmajem, odnosno paraglajderom, u VMC uslovima danju.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

45

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Član 36

- (1) Pilot zmaja, odnosno paraglajdera, može da obavlja osposobljavanje učenika pilota ako ima odgovarajuće ovlašćenje instruktora letenja.
- (2) Prije polaganja ispita za sticanje ovlašćenja instruktora letenja, kandidat mora da ima:
  - 1) najmanje 21 godinu,
  - 2) dozvolu pilota zmaja, odnosno paraglajdera, najmanje tri godine
  - 3) ukupni nalet od najmanje 100 sati,
  - 4) najmanje deset različitih preleta po pravcu zmajem, odnosno paraglajderom, od najkraće 15 km, od čega najmanje dva preleta moraju biti duža od 25 km,
  - 5) završenu teorijsku i praktičnu obuku za instruktora pilota zmaja, odnosno paraglajdera, u ovlašćenoj organizaciji za osposobljavanje pilota zmaja odnosno paraglajdera.
- (3) Tokom osposobljavanja za sticanje ovlašćenja instruktora letenja kandidat mora da obavi dodatno teorijsko i praktično (letačko) osposobljavanje u skladu sa odobrenim programom organizacije ovlašćene za osposobljavanje pilota zmaja, odnosno paraglajdera.
- (4) Teorijski i praktični (letački) dio ispita za sticanje ovlašćenja instruktora letenja zmajem, odnosno paraglajderom, mora da sadrži sve elemente iz Priloga 3 koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (5) Ovlašćenje imaoца dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, s ovlašćenjem instruktora letenja ograničeno je na izvođenje teorijskog i praktičnog (letačkog) osposobljavanja za sticanje dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, čiji nadzor vrši instruktor mentor ovlašćen od strane Agencije, sve dok ne obavi:
  - najmanje tri samostalna predavanja uz nadzor instruktora mentora ovlašćenog od strane Agencije,
  - asistencije na najmanje 10 posebnih praktičnih treninga s učenicima uz nadzor instruktora mentora ovlašćenog od strane Agencije.
- (6) Ograničenje se ukida ako se ispunje uslovi iz stava 5 tač. 1 i 2 ovog člana, a na preporuku instruktora letenja koji ga je nadzirao.
- (7) Imalac ovlašćenja instruktora letenja može da koristi samo ovlašćenja upisana u dozvolu pilota zmaja, odnosno paraglajdera.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

46

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Ovlašćenje tandem pilota Član 38

- (1) Pilot zmaja, odnosno paraglajdera, može letjeti kao tandem pilot ako ima odgovarajuće ovlašćenje.
- (2) Prije polaganja ispita za sticanje ovlašćenja tandem pilota, kandidat mora da ima najmanje 21 godinu, dozvolu pilota zmaja, odnosno paraglajdera najmanje dvije godine i ostvari ukupni nalet od najmanje 100 sati letenja zmajem, odnosno paraglajderom, i najmanje deset preleta zmajem, odnosno paraglajderom.
- (3) Tokom osposobljavanja za sticanje ovlašćenja tandem pilota, kandidat mora da obavi dodatno teorijsko i praktično (letačko) osposobljavanje u skladu sa odobrenim programom u organizaciji ovlašćenoj za osposobljavanje pilota zmaja, odnosno paraglajdera.
- (4) Teorijski i praktični (letački) dio ispita za sticanje ovlašćenja tandem pilota zmaja, odnosno paraglajdera, sadrži elemente iz Priloga 3 ovog pravilnika.
- (5) Ako pilot ima ovlašćenje instruktora letenja ili probnog pilota zmaja, odnosno paraglajdera, teorijski dio ispita za ovlašćenje tandem pilota zmaja, odnosno tandem pilota paraglajdera, mu se priznaje.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

47

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Knjižica letenja Član 31

- (1) Podatke o svim letovima učenik pilot ili pilot zmaja, odnosno paraglajdera, upisuje u knjižicu letenja u formi i na način koji je dat u Prilogu 4 koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (2) Za tačnost upisa u knjižicu letenja odgovoran je pilot zmaja, odnosno paraglajdera, učenik pilot, odnosno instruktor letenja koji ovjerava upis.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

48

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Važenje dozvole
Član 34

- (1) Dozvola pilota zmaja, odnosno paraglajdera, izdaje se na neograničeno vrijeme.
- (2) Imalac dozvole, može da koristi ovlašćenja upisana u dozvolu pilota zmaja, odnosno paraglajdera, ako je u posljednjih 24 mjeseca imao najmanje 8 sati naleta i 15 uzlijetanja i slijetanja.
- (3) Ako pilot zmaja, odnosno paraglajdera, ne ispuni uslove iz stava 2 ovog člana, prije ponovnog korišćenja ovlašćenja mora da izvrši provjeru praktične (letačke) osposobljenosti, čiji nadzor će vršiti instruktor letenja zmajem, odnosno paraglajderom.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

49

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Stručno osposobljavanje
Član 90

- (1) Stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja može da obavlja pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave koji ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme i kojeg ovlasti Agencija.
- (2) Stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja obavlja se prema programu stručnog osposobljavanja pravnog ili fizičkog lica, odnosno organa državne uprave iz stava 1 ovog člana, koji odobrava Agencija.
- (3) Stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja, koje je obavljeno u inostranstvu, priznaje se ako je osposobljavanje vršeno po istom ili obuhvatnijem programu od programa utvrđenog ovim zakonom i ako je vršeno od strane organizacije koja je ovlašćena od strane nadležne vazduhoplovne vlasti.
- (4) Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje Agencija i izdaje ovlašćenje.
- (5) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana i vršenje kontinuirane provjere ispunjenosti uslova plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Bliži uslovi iz stava 1 ovog člana, uslove pod kojima se izdaje, mijenja, ukida ili privremeno ukida ovlašćenje za stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja, vrijeme na koje se izdaje ovlašćenje, obrazac ovlašćenja, sadržinu programa za stručno osposobljavanje i način stručnog osposobljavanja utvrđuju se aktom Agencije.
- (7) Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje Agencija i donosi rješenje o priznavanju stručnog osposobljavanja.
- (8) Visinu naknada iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

50

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Organizacija za osposobljavanje
Član 42

(1) Organizacija za osposobljavanje sprovodi osposobljavanje kandidata za sticanje dozvole pilota paraglajdera (pilota učenika), osposobljavanje za sticanje ovlašćenja instruktora pilota paraglajdera i osposobljavanja za letenje tandem paraglajderom, motornim paraglajderom, akrobatsko letenje paraglajderom, specifične vrste letenja paraglajderom i prepakivanje rezervnog padobrana.

(2) Organizacija za osposobljavanje je pravno ili fizičko lice sa sjedištem u Crnoj Gori odnosno organ državne uprave koji ima uvjerenje o sprovođenju osposobljenosti kandidata za sticanje dozvola (u daljem tekstu: uvjerenje o osposobljenosti).

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe
zmaja i paraglajdera

Učenik pilot
Član 23

(1) Prije prvog leta, učenik pilot mora da ima najmanje 15 godina.

(2) Zmajem, odnosno paraglajderom, može upravljati učenik pilot koji se osposobljava za sticanje dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, ili kandidat koji se osposobljava za sticanje odgovarajućeg ovlašćenja, pod nadzorom ovlašćenog instruktora letenja i ako je upisan u knjigu evidencije učenika pilota pri organizaciji odobreno za osposobljavanje.

(3) Nastavne jedinice i zapažanja o toku osposobljavanja upisuju se u knjižicu osposobljavanja, odnosno, radnu knjižicu učenika pilota.

(4) Učenik pilot može da leti ako ima uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti izdato u skladu sa propisima kojima se uređuje zdravstvena sposobnost vazduhoplovnog osoblja.

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Utvrđivanje stručne osposobljenosti

Član 91

- (1) Provjera stručne osposobljenosti vazduhoplovnog osoblja utvrđuje se polaganjem stručnog ispita, koji sprovodi ispitna komisija, odnosno ispitivači.
- (2) Listu ispitivača utvrđuje Agencija.
- (3) Lista iz stava 2 ovog člana ažurira se godišnje.
- (4) Za ispitivača može biti imenovano lice koje ispunjava uslove u pogledu stručne spreme i iskustva.
- (5) Ispitivači koji nijesu zaposleni u Agenciji imaju pravo na naknadu za svoj rad iz sredstava Agencije.
- (6) Za provjeru stručne osposobljenosti iz stava 1 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (7) Način polaganja stručnog ispita vazduhoplovnog osoblja, bliže uslove iz stava 4 ovog člana i visinu naknade iz stava 6 ovog člana propisuje Agencija.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

53

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Priznavanje stranih dozvola za rad i ovlašćenja

Član 93

- (1) Dozvole za rad i ovlašćenja za vršenje pojedinih poslova stečena u državi sa kojom je Crna Gora zaključila međunarodni ugovor priznaju se sa rokom važenja na koji su izdate.
- (2) Dozvole i ovlašćenja iz stava 1 ovog člana stečene u državama članicama EASA-e priznaju se bez dodatnih provjera sa rokom važenja na koji su izdati, uz uslov reciprociteta.
- (3) Dozvole i ovlašćenja iz st. 1 i 2 ovog člana priznaje Agencija.
- (4) Za utvrđivanje uslova za priznavanje dozvola i ovlašćenja plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (5) Uslove i način priznavanja dozvola i ovlašćenja iz st. 1 i 2 ovog člana i visinu naknade iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

54

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera Član 4

....
(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, zmajem, odnosno paraglajderom, može da upravlja lice koje ima važeću stranu dozvolu pilota zmaja, odnosno pilota paraglajdera ili međunarodnu identifikaciju pilota paraglajdera (International Pilot Proficiency Identification – IPPI), solo paraglajderom radi rekreacije i učešća na sportskim takmičenjima, kao i učenik pilot uz prisustvo instruktora letenja.
....

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

55

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Izdavanje crnogorske dozvole na osnovu strane dozvole Član 40

- (1) Na osnovu važeće strane dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, Agencija može, na zahtjev imaoaca, da izda crnogorsku dozvolu pilota zmaja, odnosno paraglajdera.
- (2) Prije izdavanja crnogorske dozvole, imalac strane dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera, mora da:
- 1) ima najmanje 50 sati ukupnog naleta zmajem, odnosno paraglajderom,
  - 2) ima važeće uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti,
  - 3) položi teorijski ispit iz predmeta Pravila i propisi iz nadležnosti Agencije,
  - 4) položi provjeru letačke osposobljenosti sa instruktorom.
- (2) Za upis ovlašćenja u crnogorsku dozvolu pilota zmaja, odnosno pilota paraglajdera, imalac strane dozvole pilota zmaja, odnosno pilota paraglajdera, mora da ispunjava uslove za sticanje ovlašćenja u skladu sa ovim pravilnikom.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

56

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Utvrđivanje zdravstvene sposobnosti

Član 94

- (1) Zdravstvena sposobnost vazduhoplovnog osoblja utvrđuje se ljevakarskim pregledima koje vrši pravno ili fizičko lice koje obavlja zdravstvenu djelatnost i koje ispunjava uslove u pogledu opreme i stručne osposobljenosti kadra, koje ovlasti Agencija.
- (2) Na osnovu izvršenog pregleda, lica iz stava 1 ovog člana sačinjavaju izvještaj o zdravstvenoj sposobnosti vazduhoplovnog osoblja.
- ....
- (11) Bliže uslove iz stava 1 ovog člana, postupak utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, postupak za izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, vrijeme na koje se izdaje, obrazac uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti i visinu naknada iz st. 7 i 9 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

57

Izvod iz Zakona o vazdušnom saobraćaju

Zabrane zbog posebnih psiho-fizičkih stanja

Član 95

- (1) Vazduhoplovno i kabinsko osoblje (stjuardese i stjuarti), za vrijeme obavljanja poslova, ne smiju biti pod uticajem alkohola ili psihoaktivnih supstanci, niti u psiho-fizičkom stanju koje ih onemogućava da pravilno obavljaju poslove.
- (2) Psiho-fizičko stanje lica iz stava 1 ovog člana, u okviru redovnih provjera i u slučaju opravdane sumnje, provjerava lice ovlašćeno od poslodavca vazduhoplovnog i kabinskog osoblja, prije početka i tokom obavljanja poslova, na način koji ne ometa njihov rad.
- (3) Poslodavac vazduhoplovnog i kabinskog osoblja dužan je da uspostavi proceduru koja propisuje postupak provjere psiho-fizičkog stanja lica iz stava 1 ovog člana i mjere koje se preduzimaju, kao i da obavijesti Agenciju o preduzetim mjerama.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

58

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

Prava i dužnosti pilota zmaja i paraglajdera

...
(9) Letenje zmajem, odnosno paraglajderom, nije dozvoljeno pilotima, odnosno putnicima pod dejstvom alkohola, opojnih droga i drugih psihoaktivnih supstanci.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

59

Izvod iz Pravilnika o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera

VIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 54

- (1) Dozvole pilota zmaja, odnosno pilota paraglajdera, izdate na osnovu Pravilnika o zmajarstvu ("Službeni list SFRJ", br. 17/87, 57/90 i 59/91 i "Službeni list SRJ", br. 8/93, 11/93 i 38/95) važe do isteka roka na koji su izdate, a najkasnije do 8. aprila 2014. godine.
- (2) Dozvola pilota zmaja, odnosno pilota paraglajdera, kao i ovlašćenja upisana u dozvolu pilota zmaja, odnosno pilota paraglajdera, stečena u državnoj zajednici Srbije i Crne Gore, odnosno državama prethodnicama priznaju se u Crnoj Gori i važe do isteka roka na koji su izdati, a najkasnije do 8. aprila 2014. godine.
- (3) Dozvole pilota zmaja, odnosno paraglajdera iz st. 1 i 2 ovog člana, kojima je istekao rok važenja mogu se zamijeniti dozvolom u skladu sa ovim pravilnikom, ako imalac dozvole položi praktični dio ispita iz člana 25 ovog pravilnika.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

60

Izvod iz Zakona o turizmu

Sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti

Član 68

(1) Turističke usluge koje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti su: rafting, splavarenje i ostale sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti (vožnja kanuom, kajakom i drugim sličnim plovilima, ronjenje, jedrenje, jahanje, skakanje padobranom, paraglajding, windsurfing, kitesurfing, skakanje užetom - bungee jumping, fishing, jeeping off road, i sl.).

(2) Usluge iz stava 1 ovog člana mogu se pružati pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i drugim posebnim propisima.

(3) Za pojedine sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti iz stava 1 ovog člana Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) može, na predlog Ministarstva, uz saglasnost organa državne uprave nadležnih za poslove pomorstva, prosvjete i sporta, utvrditi posebnim propisom minimalno - tehničke uslove za pružanje usluga i način pružanja usluga, sredstva i opremu kojom se pružaju usluge, program obuke i način polaganja stručnog ispita.

(4) O položenom stručnom ispitu iz stava 3 ovog člana Ministarstvo izdaje rješenje.

(5) Troškovi obuke i polaganja stručnog ispita iz stava 3 ovog člana padaju na teret kandidata.

(6) Troškovi obuke i polaganja stručnog ispita utvrđuju se u visini stvarnih troškova organizovanja i sprovođenja programa obuke i polaganja ispita.

(7) Visinu troškova iz stava 6 ovog člana određuje rješenjem ministar nadležan za poslove turizma.

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

61

Hvala na pažnji

Pitanja?

04/04/2014

Seminar iz oblasti sigurnosti letenja paraglajderom

62